

Kring voor Heemkunde Berchem vzw

Geprivilegieerde vereniging van het district Berchem 2006-2010

Tweemaandelijks tijdschrift Heemtenberg:

JULI-AUGUSTUS 2009 | jaargang 17 - nummer 100

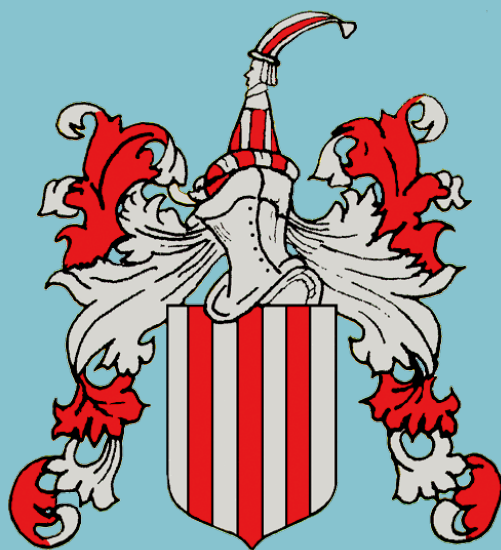
België-Belgique

P.B.

Berchem 1

8/4384

Heemtenberg nr. 100

Verantwoordelijke uitgever: Kris Reymer
Marcel Auburtinlaan 61 bus 6 - 2600 Berchem
Afgiftekantoor: Berchem 1 - P. 206435

Heemtenberg

Tweemaandelijks tijdschrift van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM vzw

RAAD VAN BESTUUR

Erevoorzitter

René Goossens

Voorzitter

Walter Gysen

Ondervoorzitter

Kris Reymer

Penningmeester

Frans Bertels

Secretaris

Luc Van Hees

Raadsleden: Walter Backx, Hugo Belmans, Paul Gysen, René Lamagie,
Nicole Peeters, Jozef Van der Heyden, Chris Van der Snickt.

Redactie Heemtenberg: Kris Reymer, Chris Van der Snickt, Paul Gysen, Walter Gysen
Tel. 03 230 17 51 | Fax 03 292 51 38
e-mail: heemtenberg@heemkundeberchem.be

Lay-out: Paul Gysen | dtp@heemkundeberchem.be

Secretariaat: Sint-Hubertusstraat 74, 2600 Berchem
e-mail: secretariaat@heemkundeberchem.be
internet: www.heemkundeberchem.be

LIDGELDEN of STEUN AAN ONZE KRING

Familiaal lidmaatschap: 10 Euro per jaar

Steunend lid: 15 Euro

Erelid: 30 Euro

Bankrekening: 068-0712200-53

op naam van Kring voor Heemkunde Berchem

Zoldermuseum "Schaliënhoeve"

open elke tweede en vierde zondag van de maand
van 14.00 tot 17.00 uur

Bezoek groepen mogelijk - aanvraag op het nummer 03 230 17 51

Noot van de redactie:

Elke auteur blijft verantwoordelijk voor zijn eigen tekst.

JULI - AUGUSTUS 2009

Jaargang 17 nummer 100

Heemtenberg

uitgave van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM vzw
opgericht in mei 1962

Inhoudstafel

Contactgegevens	pag. 2
Inhoudstafel	pag. 3
Inleiding: 100 maal Heemtenberg	pag. 4
Dankwoordje bij Heemtenberg nummer 100	pag. 6
Heem-Kring-Leven	
➤ Berchem Bruist	pag. 7
➤ Bezoek aan het Vlaams Tram en Autobusmuseum	pag. 7
➤ Kring voor Heemkunde Berchem:	pag. 9
Verleden, heden en toekomst door Walter Gysen	
Museum-Nieuws	pag. 8
➤ Nieuwe openingsdagen Zoldermuseum	
➤ Thematentoonstelling najaar 2009	
Ons Heem	
➤ Frans Jacobs 1921-1980	pag. 17
stichter van de Berchemse Kring voor Heemkunde	
➤ De Broederschap van de Heilige Rozenkrans	pag. 18
in de Sint-Willibrordusparochie te Berchem	
door Hugo Lambrechts-Augustijns	
➤ Wie zijn die "Schijnheiligaards"? door Lieve Tireliren	pag. 25
➤ Jeugdherinnering door Olga Lefebber	pag. 28
➤ De Paardenmozaïek van de Vredestraat	pag. 32
door Kris Reymer en Jos Van der Heyden	
Heraldiek	
➤ Wapenschilden door Jef Perck	pag. 30
Het verdwenen Berchem	
➤ Brialmontvestingen 150 jaar geleden gebouwd nu verdwenen	
"De spoorwegpoort" door Chris Van der Snickt	pag. 26

100 maal Heemtenberg

door Kris Reymer

Op de bladzijde hiernaast drukken we de frontpagina van het eerste nummer van Heemtenberg uit 1993. De omzendbrief naar onze leden werd vervangen door een plooiblad. Dit was het povere begin van 'Heemtenberg' en toen wisten we echt niet dat we zoveel jaargangen zouden vol krijgen met kringnieuws en vele Berchemse Heemkundige artikels en heel wat foto's uit de oude doos.

Het past dan ook dat we, bij het 100ste nummer in de 17de jaargang, hulde en dank brengen aan de reeks medewerkers aan ons tijdschrift. Zonder deze schare van vrijwilligers en hun inzet zouden we het geen 17 jaar volgehouden hebben.

Eerst en vooral danken we de mensen die meegewerkt hebben aan het samenstellen en het vormgeven van ons blad. In het begin was het Karel Nicolaï die mee aan de wieg stond van ons tijdschrift. Na zijn dood heeft Willy Sysmans die taak verder gezet tot aan zijn overlijden. Daarna heeft Paul Gysen de lay-out overgenomen en later Rita Jacobs. Geleidelijk werd het uitzicht en de presentatie van ons tijdschrift verbeterd.

Verder willen we dank zeggen aan een aantal auteurs die een vaste rubriek hebben verzorgd: +Karel Versteylen en +Anton Leyzen (geschiedenis), +Willy Sysmans (familiekunde, archief Sint-Willibrordus), Hugo Lambrechts-Augustijns (oude archieven), Jef Perck (heraldiek), Alex Elaut (architectuur), +Louis Van Camp (heemkunde), Jacques Van Gorp (heemkunde), Chris Van der Snickt (Foto's), +Karel Nicolaï (Berchemse kunstenaars), Walter Gysen (Heemkunde), Olga Lefeber (Heemkunde), Kris Reymer (verenigingsleven), Jos Somers (dialect), +Georges Van Cauwenbergh (kroniekjes), John Truyts (folklore-verhalen), Gaston Van Bulck en Lieve Tireliren (Heemkunde). Carl Böhrer en Jos Vandermaelen (Berchem Sport), Albert Van Hoof (Natuur), Luc Van Hees (funerair-erfgoed). De lijst van personen die één of meerdere artikels of een reactie op een tekst inzonden, is ook indrukwekkend: René Goossens, René Lamagie, Jos Van der Heyden, Eric Keutgens, Mia Verbanck, +Maria Meysmans, Martin Hellemans, Dirk Jacobs, Piet Van Dooren, Jef Van der Paal, +Albert De Belie, +Joz Goorden, Leo Stevens, Wiske Moerenhout, Maurice Garitte, René Huygebaert, Jean-Paul Possemiers, Rob Alaers, Victoria Sorina, Georges Ceurvels, Roger De Groof, Jacques Buerman, Etienne De Smedt, Hugo Zwesen, Marcel Jaspers, Marc Wauters, Guy Van Goethem, Martin Braem. (Deze opsomming werd willekeurig opgemaakt en heeft geen speciale volgorde.) □

januari 1993

HEEMTENBERG

KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM v.z.w. - Gesticht mei 1962

N I E U W S B R I E F

De Raad van Bestuur wenst aan alle leden
een voorspoedig en gelukkig Nieuwjaar 1993

Als eerste stap in ons 31ste werkjaar, presenteren we U onze Nieuwsbrief onder een andere vorm.

Om te beginnen gaan we trachten telkens om de twee maanden te verschijnen. Hopelijk groeit het met de tijd uit tot een stevige band met onze leden.

+++++

OPENDEURDAG MUSEUM SCHALIENHOEVE

Tentoonstelling van de ingezonden werken
van onze prijskamp "Berchem op zijn mooist"

zaterdag 16 en zondag 17 januari 1993
van 15 tot 17 uur

Op verzoek van verschillende mensen en ook om onze deelnemers een genoeg te doen, gaan wij de ingezonden werken tentoonstellen. Ook de tekeningen van de schooljeugd zijn de moeite waard, vooral deze van het Hoger Middelbaar, die zeer mooie tekeningen maakten van de Cogels Osylei. Van het Lager Onderwijs zullen wij de beste tekeningen van elke klas, een 50-tal in totaal, eveneens tentoonstellen. Onze leden en ook anderen die onze viering niet konden bijwonen, krijgen nu terug kans om deze prachtige schilderijen, foto's en tekeningen te bekijken.

HEEMKUNDE is
houden van zijn gemeente,
koesteren van het verleden,
beschermen van het heden.

Dankwoordje bij Heemtenberg nummer 100

door Walter Gysen, voorzitter

Beste lezer,

Zoals u reeds bemerkte is de uitgave van het honderdste nummer van ons ledenblad "Heemtenberg" in een speciaal ontworpen jubileumomslag gestoken en het ganse nummer zoveel en indien mogelijk in kleur uitgebracht. Om de omslag niet te beschadigen werd de adresklever er apart op aangebracht.

We zijn reeds aan de 17de jaargang toe. Dit wil zeggen dat de beslissing om een ledenblad uit te geven door het bestuur genomen werd op de vergadering van 9 november 1992 dit op voorstel van de in 1991 aangestelde nieuwe secretaris Kris Reymer.

Het eerste nummer verscheen in januari 1993 en zou tweemaandelijks verschijnen, dus 6 nummers per jaargang (zie hiervoor een afdruk van de eerste "Heemtenberg"). Oorspronkelijk gestart als een nieuwsbrief recto/verso groeide "Heemtenberg" uit tot een volwaardig tijdschrift dat onderwerpen beschrijft voor elk wat wils, wat in feite een ledenblad moet zijn. Momenteel bevat elk nummer 24 tot 28 bladzijden.

Een tweemaandelijks nummer uitgeven is één, maar het vullen met interessante artikels en het tijdig uitgeven is twee. Dat is de verdienste van de redacteur Kris Reymer die voor dit alles zorgde. Vooraan in dit nummer is ook een artikel opgenomen waarin hij alle medewerkers die heemkundige artikels bezorgden of op een andere wijze aan "Heemtenberg" meewerkten, bedankt.

Voor deze speciale uitgave kregen we ook de steun van Paul Gysen die niet alleen de kaft ontwierp maar ook in de toekomst de lay-out verder zal verzorgen.

Bedankt Kris voor al het werk dat u eerst als secretaris, daarna als redacteur van ons ledenblad en als conservator van ons museum presteerde. Hopelijk mogen we nog lang op u beroep doen dit in het belang van onze Berchemse heemkunde. □

Heem-Kring-Leven

Berchem Bruist 2009

In september zijn we naar jaarlijkse gewoonte op de cultuurmarkt "Berchem Bruist" met onze stand aanwezig. U kunt ons daar terugvinden op **zaterdag 12 september 2009 van 14 uur tot 18 uur aan de Victor Jacobslei.**

Bezoek aan het "Vlaams Tram- en Autobusmuseum"

Een geklasseerde tramloods uit 1912 herbergt meer dan 55 voertuigen van 1873 tot nu: de eerste elektrische tram van Antwerpen, de stoomtram, de laatste gyrobus ter wereld en nog veel meer. In het Vlaams Tram- en Autobusmuseum (VlaTAM) reist u terug in de tijd.

Een fototentoonstelling maakt u wegwijs in de geschiedenis van de Vlaamse bus en tram: welke modellen reden rond in Antwerpen in 1933? Waarom was een tram geblindeerd in 1943? Welk uniform droeg een buschauffeur in 1960? Het VlaTAM heeft een antwoord op al uw vragen over de geschiedenis van het openbaar vervoer.

Foto: Website VlaTAM

Op zaterdag 17 oktober 2009 brengen wij met onze kring een bezoek aan het in Berchem gelegen "Vlaams Tram- en Autobusmuseum."

Vele jaren geleden hebben wij dit al wel eens bezocht, maar nu is het een uitzonderlijke gelegenheid want, wegens werkzaamheden aan het geklasseerde dakspant, zal het museum twee jaar gesloten blijven. De conservator (lid van onze kring) Erik Keutgens zal ons zelf rondleiden in dit unieke Berchemse museum.

Noteer dus nu reeds in uw agenda:

zaterdag 17 oktober 2009 om 14.00 uur

Inkom 1,25 EURO

**We komen samen aan de ingang van het museum op de
Diksmuidelaan te Berchem.**

Nieuwe openingsdagen Zoldermuseum

Zoals we op de algemene vergadering beslisten, zullen de openingsdagen van het museum vanaf 1 oktober 2009 wijzigen.

Er zullen geen volledige weekends meer zijn waarop het museum geopend is. Zaterdag vormde soms een probleem doordat de benedenverdieping van het pand, waar ons museum gehuisvest is, gebruikt werd door de uitbaters van Park West voor verscheidene activiteiten zodat ons Zoldermuseum slecht of niet toegankelijk was.

We openen nog steeds **2 maal per maand** de deuren van ons museum, **de tweede en vierde zondag van elke maand. De openingsuren blijven ongewijzigd, telkens van 14 tot 17 uur.**

Men zegge het voort ! Men zegge het voort !

Thematentoonstelling najaar 2009

In oktober, november en december brengen wij een thematentoonstelling met **oude affiches van toneelvoorstellingen, concerten en zang-uitvoeringen van de Berchemse verenigingen** (zoals de "Vlaamsche Vrienden", "Berchems Jeugd" en andere). Wij weten niet meer hoeveel talent er schuil ging bij onze verenigingen.

Daarom nodigen wij u nu al uit om op volgende data op **11 en 25 oktober, 8 en 22 november, 13 en 27 december 2009** zodat u dit moois kan bekijken.

Hebt U het lidgeld voor 2009-2010 reeds overgemaakt?
Alleen zo kunt u "Heemtenberg" blijven ontvangen
en op de hoogte blijven van het heden en verleden van Berchem.
Maak ook gerust wat reclame bij vrienden en familie.
Alvast bedankt voor uw bijdrage!
We kunnen uw steun niet missen.
Voor meer info contacteert u Frans Bertels op 03 239 57 49.

Kring voor Heemkunde Berchem vzw Verleden, heden en toekomst

door Walter Gysen

Uit een brochure blijkt dat archiveren van het erfgoed, zowel roerend als onroerend, start met het ordenen van het eigen archief, bestuursverslagen, algemene vergaderingen, in- en uitgaande briefwisseling, rekeningen enz.

Ik was dan ook van mening dat we in dit jubileumnummer de geschiedenis van onze eigen kring een plaats moesten geven nu we al 100 nummers vulden met andere geschiedenissen.

We kunnen niet anders dan van start gaan met de figuur van Frans Jacobs. Hij was in hart en nieren de erfgoedbeheerder *avant la lettre*. Door zijn toedoen werd de Kring voor Heemkunde Berchem als feitelijke vereniging opgericht op 5 mei 1962 en wist hij zich als conservator te omringen met enkele belangrijke figuren. Edgard Ryckaerts, toenmalig schepen voor onderwijs te Berchem en er mag verondersteld worden dat hij samen met de bestuursleden, vernoemd in volgende paragraaf, tot de stichters van onze kring mag gerekend worden.

Spijtig genoeg ontbreken de verslagen van de bestuursvergaderingen van de periode 1962 tot 1978. Uit een document blijkt dat burgemeester Edgard Ryckaerts, erevoorzitter was, Mw. Renders-Buelens, onder-voorzitter, Luc Lamoen, secretaris, Edgard Goeyvaerts, penningmeester, verder aangevuld met Lieven Renders, Gaston Wynants en Leopold Goos. Dit document moet dateren van de periode dat Edgard Ryckaerts, burgemeester was, dus van de periode september 1967 tot december 1976.

Uit het eerste bestuursverslag van 1978 bleek dat het bestuur als volgt was samengesteld: Architect Armand Van Kerkhoven als voorzitter, Leopold Goos als secretaris, Gaston Wynants als bestuurslid en Edgard Ryckaerts als erevoorzitter.

Ik herinner me nog dat Frans Jacobs mij uitnodigde om een bezoek te brengen aan het kleine museum, gevestigd boven het kadaster in de Uitbreidingstraat 260, naast de voormalige pacht. Het betrof hier een conciërgewoning van bovenvermelde dienst en die afgebroken werd voor de bouw van de huidige diensten stadsreiniging.

Ook het gelijkvloers van het huis Sint-Lambertusstraat 58 werd in dienst genomen als centrummuseum. Als eerste activiteiten kunnen we melden dat er geleide bezoeken, voordrachten, meiboomplanting en thematentoonstellingen ingericht werden. Dit gebeurde meestal in het centrummuseum in de Sint-Lambertusstraat 58. Toen reeds was dit museum aan herstelling toe, want op 5 september 1978 werd er een brief gericht aan het gemeentebestuur voor herstelling van het gebouw.

Op 4 november 1979 werd het bestuur als volgt samengesteld : Armand Van Kerkhoven, Voorzitter, Mw. Renders-Buelens, ondervoorzitter, Leopold Goos, secretaris/penningmeester, Frans Jacobs, conservator en Gaston Wynants bestuurlid.

Op 8 februari 1980 deed onze kring een oproep om de verkaveling van het “Hof van Nauwelaerts” tegen te houden. Een oproep die gunstig gevolg kreeg want het parkje bestaat nog steeds. Ondertussen werden bezoeken ingericht aan het Boerenkwartier te Deurne en het Archief en Museum van het Vlaams Cultuurleven.

Op 28 oktober 1980 overleed onze stichter en conservator Frans Jacobs. In de maand november 1980 brachten we op ons zoldermuseum “Schaliënhoeve” een huldententoonstelling aan kunstenaar Frans Jochems.

Ter gelegenheid van de fusie met Antwerpen organiseerden we een tentoonstelling “*Evolutie van de Heerlijkheit Berchem*” dit als een oproep om een eigen Berchems plekje te bewaren in het grote Antwerpen.

Op 10 maart 1982 noteerde we in het verslag het overlijden van Gaston Wynants. We kregen ook de bovenverdiepingen ter beschikking van het centrummuseum.

Op 30 november 1983 kregen we naast de reeds vernoemde bestuursleden ook René Goossens, Karel Nicolai en pastoor-deken Schoeters bij.

Er werd geopperd om van een feitelijke vereniging over te schakelen naar een vereniging zonder winstoogmerk. Vermits er dat jaar geen activiteiten plaatsgrepen werd besloten geen lidgeld te vragen voor 1983. Na het leegkomen van de 1ste en 2de verdieping van het centrummuseum werden dringende herstellingswerken aan ramen en muren uitgevoerd zodat het museum slechts beperkt toegankelijk was.

Na een crisisperiode werd de draad weer opgenomen en in 1984 plannen gemaakt voor allerlei activiteiten in 1985. Zo stonden een diavoorstelling in het cultureel centrum op het programma over parken en domeinen van de provincie Antwerpen, een geleide wandeling in de Cogels-Osywijk en een voordracht van deken Schoeters over de Kerkelijke geschiedenis van Berchem.

Op 12 februari 1985 werd op een algemene vergadering beslist de vzw op te richten met als voorzitter Armand Van Kerkhoven, ondervoorzitter Margaretha Buelens, Leopold Goos als secretaris, René Goossens als penningmeester en Karel Nicolai als conservator. Triphon Mensch kwam als nieuweling het bestuur versterken. Deze statuten werden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 11 maart 1986.

Karel Nicolai werkte aan een vernieuwde uitgave van de “Geschiedenis van Berchem in straten en pleinen”. Dit boek werd te koop aangeboden aan 350 Bef. Op 18 februari 1987 ontdekte men de grenspaal “De Hand” in een museumkelder.

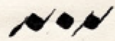
Op 16 december 1987 overleed deken Schoeters, Mw. Renders-Buelens nam ontslag en Fernand Herteweg werd opgenomen in het bestuur. Deken Schoeters liet enkele erfstukken na ten voordele van ons museum. Hiervan werd akte genomen in de algemene vergadering van 25 februari 1988.

Op 26 februari 1990 vervoegde Kris Reymer onze gelederen. De herinrichting en plechtige herinhuldiging van ons zoldermuseum had plaats op 20 april 1990 met als gast, schepen Paul Van Heyst.

Op 24 februari 1991 werd het overlijden genoteerd van Edgard Ryckaerts en Fernand Herteweg. Kris Reymer werd de opvolger van Leopold Goos, als secretaris.

Berchemse
**KRING VOOR
HEEMKUNDE**
St.-Lambertusstraat, 58
Berchem

Op Vrijdag, 9 November 1979,
om 20 uur,
Voordracht met dia's,
door de heer Luc WUICKMANS,
over
**DUIVENSPORT
VOLKSSPORT**,
met kleine tentoonstelling.
Iedereen is welkom. Vrije toegang.

vrij van zegel, art. 198/7. wetboek zegelrecht

Zeker aan Edgard Ryckaerts verloren we een zeer actief lid. Niet alleen als burgemeester lag hij aan de basis van de aankoop door de gemeente van de Schaliënhoeve", vocht hij voor het behoud van het "Posthof" en de "Berchemse Poort", jammer genoeg tevergeefs, maar gaf hij ook regelmatig voordrachten over Berchem voor onze leden. Dank zij hem konden we hier ons belangrijkste museum inrichten.

Op 24 februari 1992 werden deken Gommeren, Olga Lefeber en Marcel Van Rompaey aangesteld tot beheerders.

Op 23 maart 1992 vierde onze kring haar 30-jarig bestaan met een tekenwedstrijd voor de jeugd en later met een culturele avond in het cultureel centrum. Hier werden Armand Van Kerckhoven en Leopold Goos gevierd voor hun jarenlange loopbaan. Deze feestzitting kende volgens het verslag een stijlvol en vlot verloop.

In 1993 werd Olga Lefeber ondervoorzitter en werd besloten het zoldermuseum maandelijks open te houden. Begin januari 1993 verscheen het eerste nummer van "Heemtenberg".

In 1994 werd "Heemtenberg" in een nieuw kleedje gestoken, verschillende thematentoonstellingen ingericht en een teken- en schilderwedstrijd aangekondigd voor 1995.

In 1995 sloot het centrummuseum tijdens de winterperiode. Ondertussen werkte Karel Nicolai aan volgende uitgaven: Dorps- en Gemeentebesturen van Berchem", "Poorten en Fortengordel te Berchem", "Arm en Rijk te Berchem" en "Steegjes en Hovingen te Berchem".

In 1997 bestaan we 35 jaar. Voorzitter Armand Van Kerckhoven vindt het welletjes en geeft zijn ontslag als voorzitter. Hij wil zich nog wel inzetten en de vergaderingen bijwonen. Ook deken Gommeren geeft zijn ontslag. Op 29 november tijdens een feestelijk banket in het restaurant "Schaliënhoeve" wordt Armand Van Kerckhoven aangesteld tot erevoorzitter, Olga Lefeber tot voorzitter en Triphon Mensch als ondervoorzitter. Nieuweling Gerda Van de Perre vervoegt het bestuur. Leopold Goos krijgt eervol ontslag.

In 1998 krijgen we medewerking van de winkelvereniging “Hart van Berchem” en zal de prijsuitreiking van de Teken- en Schilderwedstrijd doorgaan in de tapijtenzaak “Iriana”.

In 1999 verschijnt de brochure “Begraven te Berchem”.

Het centrummuseum verkrot en we gaan op zoek naar vervanging. Op 30 juli overlijdt Leopold Goos. We huldigen het Frans Jochemsplein in, werken aan de plaatsing van grenspaal “De Hand” en noteren op de vergadering van 14 december 1999 het overlijden van Armand Van Kerckhoven en Karel Nicolai. Frans Bertels wordt de nieuwe verslaggever en ontlast daarmee de secretaris. Walter Berghs en ikzelf treden toe tot het bestuur.

In 2000 wordt de Teken- en Schilderwedstrijd gehouden in de Cogels-Osywijk.

In 2001 wordt hiervoor de Brilschans als onderwerp gekozen en wordt een wandelzoektocht ingericht op de braderij. Ik neem het secretariaat over van Kris Reymer. Ons lid Marcel Van Rompaey neemt ontslag.

In 2002 neemt Walter Berghs ontslag en worden Nadine Bulteel en Paul Gysen lid van het bestuur. Triphon Mensch overlijdt en René Goossens neemt eervol ontslag als penningmeester. Frans Bertels volgt hem op. René wordt ondervoorzitter.

In 2003 wordt Chris Van der Snickt lid, dit samen met Nicole Peeters en Herman Coninx. Nicole zal Kris Reymer bijstaan als hulpconservator en bibliothecaris.

In 2004 moeten we het centrummuseum ontruimen wegens verkoop van dit stadseigendom en brengen we ons archief over naar het districtshuis en het bovenzaaltje van de zaal Rubens. We sluiten de Teken- en Schilderswedstrijd af met een retrotentoonstelling 10 jaar wedstrijd.

In 2005 neemt Olga Lefeber ontslag als voorzitter en bestuurder en Herman Coninx als bestuurslid. René Lamagie komt ons bestuur vervoegen. Ook dat jaar nemen we voor de eerste maal contact op met de eigenaars van het voormalige Sint-Stanislascollege. René Goossens wordt onze nieuwe voorzitter en René Lamagie onze nieuwe verslaggever.

In 2006 zoeken we nieuwe leden op Robert Goossens, Jos Van der Heyden, Hugo Belmans en Luc Van Hees.

In 2008 wordt Robert Goossens aangezocht als voorzitter maar omwille van persoonlijke redenen aanvaardt hij deze functie niet. Luc Van Hees wordt benoemd tot secretaris en ik krijg de taak van voorzitter toebedeeld. Walter Backx wordt in het bestuur opgenomen.

In augustus van dat jaar kunnen we eindelijk van start gaan met de werken aan ons lokaal in het Stanislas. Na schildering van plafond, muren en deuren, bemeubeling en verlichting kunnen we in december ons archief eindelijk overbrengen en met de archivering van start gaan.

Intussen hadden in ons zoldermuseum regelmatig thematentoonstellingen plaats. Zeker de Brialmontwandeling en aanvullende tentoonstelling kende een groot succes.

Luc Van Hees is hard werkzaam in het “Grafzerkje”. Een commissie die zich bezig houdt met het in stand houden van speciale zerken en zerken van bekende personen op het Berchemse kerkhof.

Uit dit alles zou u als buitenstaander kunnen opmaken dat ons bestuur een soort duivenkot was, waar de bestuursleden maar in en uitvlogen. Niets is minder waar. De interesse voor heemkunde komt bij de meeste mensen slechts op latere leeftijd naar boven. Als een soort nostalgie naar het verleden. Er zijn slechts enkele uitzonderingen bij jongeren. Belangstellende leden krijgt men eerst op rijpere leeftijd en dan moeten zij zich nog willen vrijmaken om werkzaam en nuttig te zijn voor de kring. De Kring voor Heemkunde Berchem verloor verschillende leden die tot aan hun overlijden werkzaam waren. We denken hierbij aan Edgard Ryckaerts, Armand Van Kerckhoven, Frans Jacobs, Karel Nicolai, Triphon Mensch, Gaston Wynants. Sommigen gaven om gezondheids- en ouderdomreden hun ontslag zoals Leopold Goos.

Anderen hebben reeds vele jaren dienst achter de rug, maar blijven nog rustig meedraaien en als actief lid, zoals erevoorzitter René Goossens en Kris Reymer, ondervoorzitter.

Wat de toekomst betreft zullen wij voortgaan met thematentoonstellingen in ons zoldermuseum. Welke plannen het district heeft met de lokalen van het Sint-Stanislas weten we nog niet. Is de pub (ex-leraarskamer van de de lagere school) als lokaal toegankelijk voor tijdelijke tentoonstellingen of kunnen er voordrachten gegeven worden. Deze gelijkvloerse lokalen zijn tenminste toegankelijk voor personen die moeilijk te been zijn. De toekomst zal het uitwijzen.

Kunnen wij ons zoldermuseum nog behouden? De stadsdiensten kregen opdracht om de huur van stadseigendommen te herzien. Soms stonden die eigendommen ter beschikking van culturele kringen die daarvoor slechts een symbolische huur dienden te betalen. Indien deze huur op economische wijze wordt herzien dan zullen deze plaatsen voor de culturele kringen onbetaalbaar worden. Wil men roerende goederen die ons geschonken werden voor behoud, opeisen als geschonken aan de bevolking, waarvoor wij enkel voor bewaring en behoud mogen instaan?

Gaan delen van onze verzameling en ook van andere heemkundige kringen van de districten overgeheveld worden naar het MAS (museum aan de stroom)?

We weten het niet en hopen samen met de gouw Heemkunde Antwerpen op een gunstige oplossing voor onze verdere werking.

Laat ons echter op een positieve noot eindigen. We werken voort zoals in het verleden. Ons archief wordt verder op punt gezet. We werken met een goede ploeg maar zouden ook dringend moeten verjongen. Spijtig genoeg ligt heemkunde niet zo goed bij jongeren. Er komt enkel een zekere nostalgie los op een bepaalde leeftijd. Wanneer wordt heemkunde voor onze jeugd *keicool*? □

Frans Jacobs 1921 - 1980 stichter van de Berchemse Kring voor Heemkunde

Pijnlijk getroffen door het plotselinge heengaan van Frans Jacobs, op dinsdag 28 oktober 1980, hecht de Berchemse Kring voor Heemkunde eraan hulde te brengen aan zijn stichter en bezieler van het eerste uur. Geboren op 25 juli 1921, als zoon van een Berchemse hoveniersgezin, groeide hij op in het Berchemse, waarvan het centrum nog geprangd zat in de Antwerpse Fortengordel van 1860, en de buitenwijken hoofdzakelijk landbouwgebied waren, met her en der verspreide hoeven.

De flink uit de kluiten gewassen kerel was lid van de plaatselijke 'Patro' de latere Chirojeugd. Hij deed zich ook gelden als keurturner bij de Berchemse Turnkring van Van Hombeeck. In de jaarlijkse processies van de Sint-Willibrordusparochie torste hij fier de zwaarste geborduurde processievaandels.

Al heel vroeg ging hij belang stellen in de geschiedenis van zijn dorp. Niemand kende Berchem en interesseerde zich meer voor het heemkundig verleden van deze gemeente als onze Frans.

Bij de snelle aangroei van de bevolking na de tweede wereldoorlog en de daaruit voortvloeiende - vaak ondoordachte - afbraak-, vernieuwings- en bebouwingspolitiek, rijpte bij hem de gedachte om een heemkundige kring op te richten. En op 5 mei 1962 werd de Berchemse Kring voor Heemkunde boven de doopvont gehouden. Frans Jacobs werd conservator van de groeiende verzameling voorwerpen uit grootmoeders tijd.

Bij de graafwerken voor de aanleg van de E-3 autosnelweg en de binnensingel was hij alom aanwezig en deed belangrijke vondsten. Hij hoopte ook nog eens de resten weer te vinden van het kasteel van Berchem en de Sint-Willibrordusput. En wie herinnert zich niet hoe onze geachte conservator zich met hart en ziel heeft ingezet voor het behoud van o.m. 'Het Posthof' en de 'Berchemse Poort'. Het verdwijnen van die twee historische gebouwen, voelde hij terecht aan als een groot verlies voor het patrimonium van zijn geliefde gemeente.

En nu is hij er niet meer... Maar in onze herinneringen blijft hij leven als de Frans, de stuwkracht van de Berchemse Heemkunde. Wij uiten de wens dat de tekst op het lint, aan de krans die wij op zijn laatste rustplaats neerlegden, in een zeer nabije toekomst, zal worden gebeiteld in een grafsteen ter zijner ere:

**DE BERCHEMSE KRING VOOR HEEMKUNDE
DANKBAAR AAN ZIJN STICHTER FRANS JACOBS**

De Broederschap van de Heilige Rozenkrans in de Sint-Willibrordusparochie te Berchem

door Hugo Lambrechts-Augustijns

Het ontstaan van de Mariacultus greep volgens Etienne Sabbe plaats in de 11de eeuw, wanneer de Dienst van de Heilige Maagd een wezenlijk deel vormt van de liturgie^[1]. Typisch voor de ontwikkeling van de Mariacultus zijn de Maria-crypten, opgericht in de 11de eeuw tussen de Schelde en de Rijn: te Utrecht (1018), Cambrai (1021 of 1023), Susteren (ca. 1050), St.-Amand-les-Eaux (ca. 1070), Gembloers (1070) en St.-Hubert (1081).

De Heilige Dominicus stichtte in 1216^[2] de orde der dominicanen of predikbroeders (ordo fratrum praedicatorum, afgekort OP) en enkele tientallen jaren na zijn dood in 1221 had bijna elke grote Europese stad een dominicanen- of predikherenklooster. In Antwerpen vestigden de broeders zich tussen 1243 en 1249 en naast de Sint-Pauluskerk merken we nog de ruïnes van het vroegere klooster.

Onder de invloed van de kartuizers Adolf van Essen (ca. 1370/1375-1439) en Dominicus van Pruisen (1384-1460) kwamen in de Duitse en Nederlandse gewesten het Rozenkransgebed tot ontwikkeling. Het bidden van het aantal Paternosters en Ave Maria's is verbonden aan de vrome reflectie op het leven en lijden van Jezus en Maria. Deze overwegingen op de mysteries of geheimenissen uit het leven van de Heilige Maagd werden rond 1470 op punt gesteld door de dominicaan Alanus de Rupe (ca. 1428-1475) in zijn Psalterium Marianum. Hij verwarde echter Dominicus van Pruisen met de H. Dominicus, zodat de legende is ontstaan dat de ordestichter de rozenkrans heeft ontvangen van Onze-Lieve-Vrouw, als wapen in zijn strijd tegen de ketterij van de Albigenzen. Alanus de Rupe (rupe = van de rots) richtte in 1468 in Douai (Noord-Frankrijk) de eerste Rozenkransbroederschap op.

Het rozenkransgebed begon zijn aantrekkingskracht uit te oefenen tegen het einde van de 15de eeuw^[3]. De oorsprong moet worden gezocht in de vervanging van het monastieke psalmgebed, dat uit 150 psalmen bestaat, door het bidden van 150 Onzevaders met een bidsnoer. Dit bidsnoer werd een Paternoster genoemd. Met de groeiende devotie tot Maria werden

in een volgend stadium 15 Onzevaders en 150 Weesgegroeten gebeden. Tijdens dit gebed overweegt men het leven, de dood en de verrijzenis van Christus. Het kleine bidsnoer, nl. een derde deel van de Paternoster of vijf tientjes, wordt het rozenhoedje of de rozenkrans genoemd.

De overwinning van de Spaanse en pauselijke vloot op de Turken in de slag van Lepanto^[4], op 7 oktober 1571, werd volgens Paus Pius V toegeschreven aan de rechtstreekse tussenkomst van Maria. Maria werd het symbool tegen de ketterij, verzinnebeeld door de slang. Paus Pius V was een dominicaan en hij proclameerde 7 oktober als de heilige dag van Maria's Overwinning, later de heilige dag van de Rozenkrans. Voor de Rooms Katholieke Kerk is de oktobermaand de "maand van de Rozenkrans".

Met bemiddeling van de predikheren werd in 1833 de broederschap opgericht in de Sint-Willibrordusparochie. De aanhef in het ledenboek van de broederschap (Figuur 1) luidt als volgt^[5]:

"Diplomatis confraternitatis Sanctissimi Rosarii Beata Maria Virginis in Ecclesia de Berchem Sancti Willibrordi Canonicae erecta et institutae Die Vigesima Sexta Maji Anni Millesimi Octingentesimi Trigesimi Tertii.

In den Naem van de Alleheyligste Drijvuldigheydt, den Vader, den Zoon en den H. Geest tot Lof en verheerlijkinge van de Allerheyligste Maegd en Moeder Gods Maria en tot eene Godvrugtige verhefftinge van onsen Heyligen Vader Dominicus, den Uytvinder en den Instelder van den Allerheyligsten Roosenkrans."

Dat de predikheren het gebed voorop stellen is duidelijk uit het vervolg van de inleidende tekst (we merken dat de schrijfwijze van heel wat woorden en de vervoegingen van de werkwoorden in de 19de eeuw anders waren):

"Broeder Josephus Rosarius Alberti, ootmoedigen Meester en Vicaris Generael en Bedienaer van het Order der Eerweerde Paters Predikheeren, aen alle die dezen Tegenwoordige Brief zullen lezen Eeuwige Zaligheid in den Heere. Gelijk wij vast gelooven dat het Toppunt van de Christelijke volmaektheyd bestaat in de vereeringe der geloovigen tot Christus gelijk tot het hoofd der lidmaeten en in de eendragt der christenen tot elkanderen: also hebben wij ook door de reden en de ondervinding geleert, dat er om deze volmaektheyd te bereyken geen bekwaemen middel is als het gebed. Dog die wijze van God te bidden, volgens de welke de Allerheyligste Maegd en Moeder Maria geëert word met honderd en vijftig Engelse Groetenissen, en met vijftien gebeden des Heere, die naer de

Figuur 1 (Foto HLA)

wijze van het Psalm-gezag van David genaemt word den Roosenkrans, wijze die onsen H. Vader Dominicus eerst uytgevonden en ingestelt heeft en die op de verzoeken van de Paters van ons Order agtervolgens door de Pausen van Roomen is goedgekeurt ...”

De groetenis of salutatio heeft een voorname plaats in de christelijke liturgie. De groet is het zoeken naar contact en de priester brengt de groet van God over aan de verzamelde gemeente als teken dat de Heer in hun midden tegenwoordig wil zijn. Een ‘*engelse groetenis*’ is de begroeting van de engel aan Maria, of de annunciatie. Het ‘Ave Maria’ is het eerste deel van het Weesgegroet zoals wij dit nu bidden. De gedichtenbundel van Johan Daisne ‘*De Engelse Groetenis*’ (1964-1966) heeft geen relatie met de annunciatie.

Op het titelblad van het eerste ledenboek van de broederschap wordt vermeld dat pastoor Jan Baptist Emmanuel Cornet de oprichter is van de broederschap. Hij was geboren te Brussel op 26 augustus 1793 en werd pastoor te Berchem op 21 mei 1830^[6]. De goedkeuring voor de oprichting van de broederschap werd te Rome gegeven op 7 september 1832, werd getekend te Mechelen op 27 september 1832 en pastoor Cornet heeft het diploma afgekondigd en voorgelezen in de kerk op 26 mei 1833.

De eerste ingeschrevenen waren:

Joannes Baptista Emmanuel Cornet, pastor in Berchem
 Petrus Cornelius Hens, vicepastor in Berchem
 Pater Augustinus Mellaert
 Franciscus Decleyn, custos (koster, bewaker)
 Franciscus Joseph Jacobs, Director

Na een geweldige start met 344 ingeschreven leden in 1833, lag het gemiddeld aantal nieuwe leden in de loop van de volgende jaren tussen de 30 en 35 personen. In 1861 werd een nieuw ledenboek (zie Figuur 2) van de broederschap gemaakt en de bestuurders waren^[7]:

E.H. J.J. Van de Velden, pastoor
 E.H. F.F.R. Vazquez, onderpastoor
 E.H. A. Caris, onderpastoor
 Dhrn Jac. Janssens, Jos. De Ridder, J.A.H. Jansen en A. Dralants.

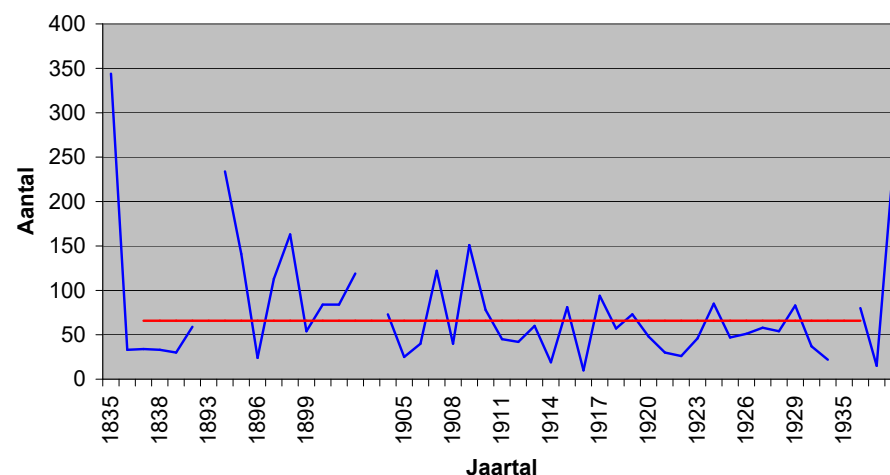
Jan Frans Van de Velden werd te Antwerpen geboren op 7 oktober 1826 en werd pastoor te Berchem op 20 juni 1853. In 1876 werd in de noorderbeuk van de kerk het glasraam dat de verheerlijking van O.-L.-Vrouw van de Rozenkrans voorstelt, ingehuldigd (glazenier Leopold Pluys^[8]).

Figuur 2 (Foto HLA)

Pastoor Van de Velden overleed op 16 maart 1878^[9]. Theophiel Jan Emmanuel Roucourt, geboren te Diest op 16 september 1834, werd pastoor te Berchem op 8 april 1878. In het ledenboek van de broederschap werd terug met een regelmaat de inschrijvingen van de leden genoteerd vanaf 1892, tot in 1937. Als we in onze berekening van het gemiddelde aantal leden het uitzonderlijk begin- en eindgetal weglaten (die beïnvloeden teveel het bekomen resultaat), dan komen we aan een gemiddelde van 65 personen per jaar. Het is opvallend dat de meeste inschrijvingen steeds genoteerd werden in de maand oktober, de Rozenkransmaand.

LEDENAANTAL

We blijven nog even stilstaan bij de beginstatuten van de broederschap. In de tekst staat:

“... te mogen instellen en opregten het Broederschap van het Psalmgezag ofte Roosenkrans onder de aenroeping van de Heylige Maegd Maria, alsook van aldaer een autaar en capelle te mogen stigten en opregten ...

Wij willen ook en wij gebieden het volkomenlijk te volbrengen dat er op een eerbiedwaardig afbeeldsel in de zelve kapelle worde geschildert de vijftien misterien van onze verlossinge. Ook een afbeeldenis van Dominicus.”

Het schilderij van “O.-L.-Vrouw met Kind die rozenkransen uitdelen aan de H. Dominicus”, dat naast het O.-L.-Vrouwaltaar hangt (140 cm x 156 cm), beantwoordt aan de vraag in de statuten, maar het is een Vlaams werk uit de 17de eeuw. De kunstschilder is onbekend^[10]. Op het schilderij wordt

O.-L.-Vrouw omringd met de vijftien Geheimen van de Rozenkrans. Op een koperen medaillon van 50 cm wordt O.-L.-Vrouw en Kind die een rozenkrans schenken aan de H. Dominicus afgebeeld. Dit werk van een (ook onbekende) Vlaamse schilder wordt gedateerd in de 18de eeuw en dus van vóór de oprichting van de broederschap. Het marmeren O.-L.-Vrouwaltaar is van de gekende Antwerpse beeldhouwer Pieter Scheemaeckers de oude (Antwerpen °1640 - Arendonk †1714), maar het Mariabeeld wordt in de 19de eeuw gedateerd^[11]. Mogelijk is enkel dit beeld het nieuwe element bij de oprichting van de Broederschap in 1832-33.

We beschikken over geen informatie betreffende de activiteiten van de Broederschap. De feestdag van de Heilige Rozenkrans moest gevierd worden op de eerste zondag van de maand oktober. Men kreeg een volle aflat van de Broederschap als men gebiecht had vóór de eerste zondag van de maand en gecommuniceerd had in de kapel van de H. Rozenkrans. Wie ziek was, op reis, op zee, in een gesloten klooster of in dienst was en dus niet naar de kerk kon komen, moest een hele Paternoster van 15 tientjes bidden.

Op de feestdagen van O.-L.-Vrouw-Lichtmis, -Boodschap, -Visitatie, -Hemelvaart, -Geboorte, -Ontvangen en -Presentatie, de feestdagen der mysteriën van de H. Rozenkrans, nl. Kerstmis, Pasen, Hemelvaart, Sinken en Witte Donderdag kon men ook een volle aflat bekomen door een Rozenkranskerk te bezoeken of daar de processie bij te wonen.

Ik dank E.H. Jacques Caroen, pastoor van de Sint-Willibrordusparochie, voor zijn bereidwillige medewerking. □

[1] Etienne Sabbe, "Le culte Marial et la Genèse de la Sculpture médiévale", in: Miscellanées Etienne Sabbe III, uitgave Algemeen Rijksarchief, pp. 153-155.

[2] In 1215 stichtte Dominicus de eerste religieuze gemeenschap van deze groep predikers in Toulouse, volgens de leefregel van de H. Augustinus. Paus Honorius III keurde de nieuwe stichting goed op 22 december 1216 in de bulle Religiosam vitam eligentibus.

[3] Marina Warner, De enige onder de vrouwen, Amsterdam, 1990, p. 259.

[4] Lepanto is de vroegere Italiaanse naam van het Griekse eiland Navpaktos in de Straat van Corintië. In de periode tussen 1407 en 1490 waren de Venetianen eigenaars van het eiland, vandaar de Italiaanse naam.

[5] Kerkarchief Sint-Willibrordus Berchem, register 746.

[6] Floris Prims, Geschiedenis van Berchem, Berchem, 1949, p. 262.

[7] Kerkarchief Sint-Willibrordus Berchem, register 747.

[8] Informatie Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK).

[9] Floris Prims, o. c. p. 263.

[10] Informatie KIK.

[11] Informatie KIK.

Wie zijn die "Schijnheiligeaards"?

een vraag van Lieve Tireliren

In een rommeldoos van een antiekwinkeltje vond ik bijgevoegd strooibiljet in verband met de verkiezingen in Berchem. Ik heb het aangekocht en schenk het aan de Kring voor Heemkunde.

Mijn vragen daarover:

- 1) *Weet iemand over welke verkiezingen het hier gaat? En in welk jaar? Aan de spelling te zien zou het alleszins vóór 1947 zijn.*
- 2) *Wie zijn die "eenige deftige katholieken" die nr. 4 als lijst hadden?*
- 3) *En wie zijn die "Schijnheiligeaards" die de paus in de Berchemse politiek sleurden? Hoe deden ze dat?*
- 4) *Bezit de Kring misschien een exemplaar van die "schijn-katholieke kaart"? De zaak interesseert mij, maar zelf kan ik dat niet opzoeken, ik weet te weinig van de plaatselijke politiek.*

Lieve Tireliren

Tot hier het schrijven van Lieve Tireliren, misschien zijn er tussen onze leden wel mensen die klaarheid kunnen brengen hierin of antwoorden op de verschillende vragen hierboven kunnen geven. Het is voor ons ook wel nuttig dat wij over de vroegere verkiezingen in Berchem wat meer te weten komen.

We bedanken haar ook voor de gift van dit pamflet aan onze kring.

N.B.: In 1988 verscheen er een brochure over de "Dorps- en Gemeentebestuur van Berchem" auteur *Karel Nicolai en uitgegeven door onze Kring voor Heemkunde. Spijtig genoeg staan hier geen bijzonderheden over politieke partijen of verkozenen in. Wel de samenstelling van de Gemeentebesturen en schepencolleges. □

Het verdwenen Berchem

**BRIALMONTVESTINGEN 150 jaar geleden gebouwd
nu verdwenen in Berchem** *door Chris Van der Snickt*

Foto uit 1925: De achterzijde van de "Spoorwegpoort", gelegen naast de spoorweg. Deze gaf doorgang naar de Groenenhoek, richting Saffierstraat.

Foto uit 1994:
Tussen 1988 en 1993 werd hier het Postsorteercentrum Antwerpen X gebouwd.
(Foto Chris Van der Snickt)

▲ Foto uit 1965. Ook de 'Spoorwegpoort' veldzijde, naast de kazerne Dupont (resp. sloping 1967 en 1966). In de verte zie je nog de gasketels.

▲ Foto uit 1974
De laatste gasketel afgebroken in 1980. Deze plaats werd gebruikt als parking door de NMBS tot in 1986.

Foto uit 1994 ➤
Einde 1993 werd het Postsorteercentrum Antwerpen X operationeel.

Jeugdherinnering

Door Olga Lefeber

In het nummer 99 van Heemtenberg las ik de bijdrage "SCHOL" van John Truys over het Sportcafé dat werd uitgebaat door Clem Hooydonckx.

Clem was een goede vriend van mijn vader Ferdinand Lefeber. Zij waren trouwens beiden tewerkgesteld op de Electriciteitsmaatschappij "l'Escaut", thans EBES.

Telkens wanneer ik in deze buurt kom, roept dat herinneringen bij mij op.

Clem had twee kinderen, een dochter Paula en een zoon Jefke.

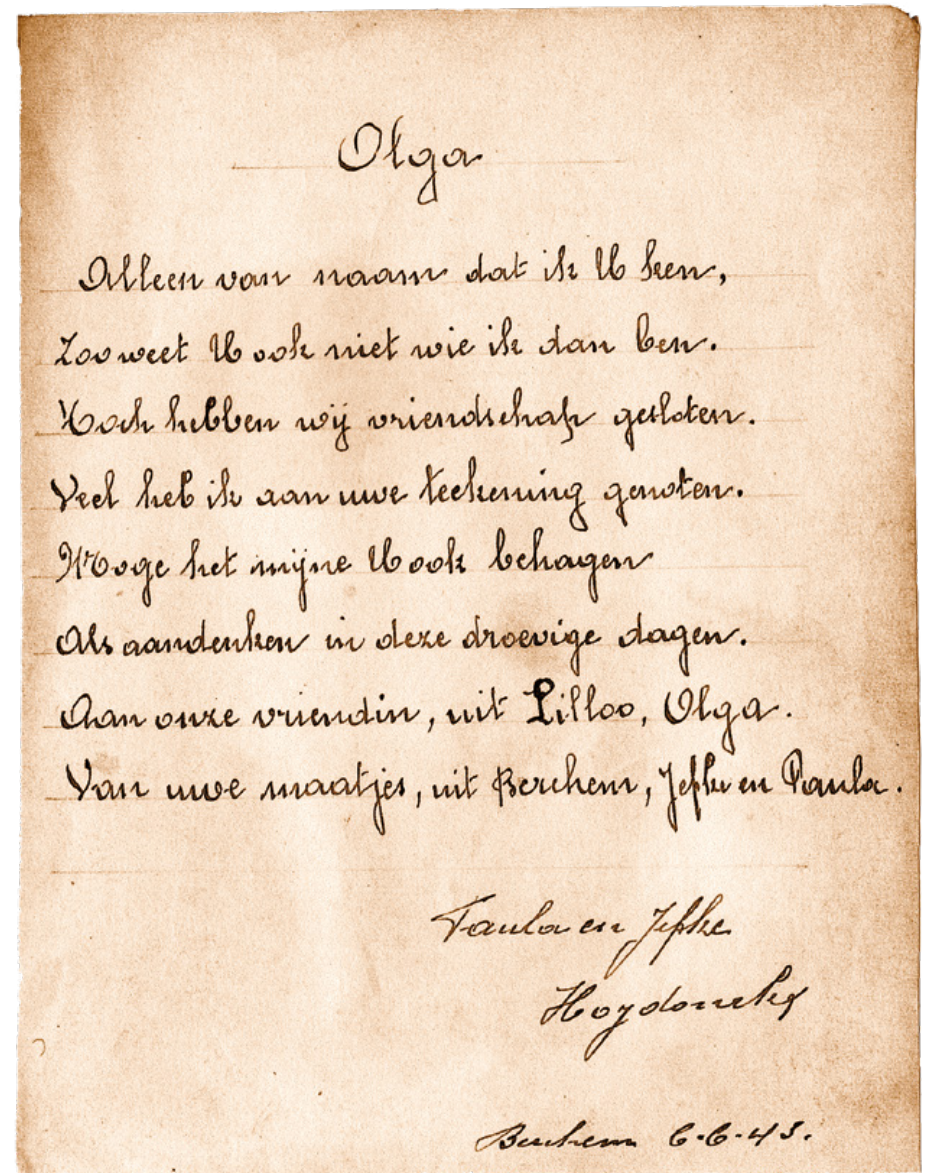
Het was in mijn jeugd de gewoonte dat wij een "poëzieboek" hadden, waarin tekeningen voor elkaar gemaakt werden of een gedicht of tekst werd ingeschreven. Ik kreeg van Paula een tekening en samen met Jefke volgende tekst, gedateerd op 6 juni 1943.

Ik weet niet wat er later van Paula en Jefke is geworden. Na het oorlogsgeweld en de V-bommen zijn wij elkaar uit het oog verloren en een tijd nadien hebben we niets meer van elkaar gehoord.

Het zou mij bijzonder verheugen, indien ik, misschien langs deze weg en door bovenstaande tekst, nog eens iets van hen zou vernemen. □

Tevens wens ik u en de 'Raad van Bestuur' en medewerkers van harte te feliciteren met het "100e" nummer van "Heemtenberg" en wens u nog veel succes voor de toekomst.

Olga Lefeber

Wapenschilden

door Jef Perck

Wapenschild van de nieuwe Bisschop van Antwerpen - anno 2009

Mgr. Paul Van den Berghe onze vorige Bisschop werd 75 jaar en moest een opvolger krijgen .

Op 4 januari 2009 ontving in de kathedraal van Antwerpen, Mgr. Johan Bonny, de bisschopswijding. Hij werd de 22e bisschop van Antwerpen.

Zijn wapen wordt als volgt beschreven:

In sinopel (groen) een gaand en aanzierend lam van zilver, houdend een herdersstaf van goud met in de kromming een kruisje van hetzelfde. Het veld omkleed van lazuur (blauw) met een zevenpuntige ster van zilver in de rechterbovenhoek en vier golvende dwarsbalken van hetzelfde in de linkerbenedenhoek. Het schild geplaatst voor een Processiekruis, groene prelatenhoed met aan weerszijden van het schild zes kwasten.

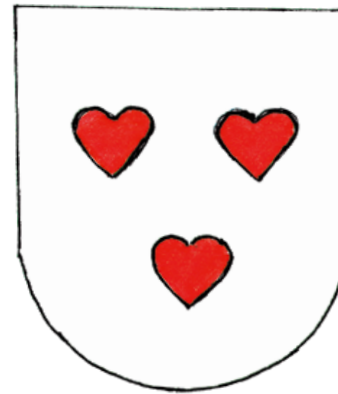

Zijn wapenspreuk luid: "Agnus pascet illos" wat betekent "Het lam zal mijn herder zijn". Het schild werd ontworpen door Luc Duerloo.

Inlichtingen en beschrijving overgenomen uit "Heraldicum Dispositiones".

Wapens van Berchemse inwoners

In de reeks "Wapens van Berchemse inwoners" hebben we nog enkele namen gevonden die niet vernoemd werden.

De familie Witters

De naam Witters is van Limburg afkomstig. De familie kwam uit een bekend Teutonengeslacht. De naam werd reeds vermeld in 1486. Zij voerden een wapen van zilver met drie harten van keel (rood).

De familie Putseys – Putseys

De naam Putseys komt in Berchem voor onder twee schrijfwijzen. Beide families komen uit de omgeving van Sint-Truiden en voeren daar hetzelfde wapen, dat reeds vermeld werd in 1550.

Wapen gedeeld in I: van goud met twee lazuur (blauwe) kepers; in II doorsneden: boven in goud een rode leeuw en onderaan een zwart uitgeschulpt kruis.

De familie Ackermans

Van goud met een keper van rood, met het hoofd van lazuur met drie korenhalm van goud naast elkaar.

De Paardenmozaïek van de Vredestraat

door Kris Reymer en Jos Van der Heyden

Enkele jaren geleden vroegen de nieuwe eigenaars van het huis in de Vredestraat nr. 55 of de Heemkring wist wat er vroeger afgebeeld stond op de verdwenen mozaïek aan hun voorgevel. Wij brachten deze mensen in contact met ons bestuurslid Jos Van der Heyden die nog familie was van de vroegere bewoners van dit pand.

Jos vond nog een oude kleine foto, genomen aan de voordeur met enkele familieleden, maar waar ook de mozaïekafbeelding tamelijk goed op te zien was. Toen namen deze mensen contact op met Patrick De Jager, een glazenier op rust, die als hobby ook herstellingen deed van zulke kunstwerken. Met een engelengeduld heeft hij zich aan het werk gezet. De bewuste kleine foto werd vergroot en met de nog vage terug te vinden tekening op de gevel, werd een model getekend, dat als herstel plan kon dienen. Nu in juni van dit jaar werd het kunstwerk terug afgewerkt. En het resultaat mag gezien worden.

Foto 1:
de familiefoto als
werkdokument
(Archief Jos Van der Heyden)

Foto 2:
de vernieuwde afwerking
(foto Paul Gysen)

Foto 3:
Detail van
de vernieuwde
mozaïek.
(Foto Paul Gysen)

Jos Van der Heyden besluit:

"In naam van onze familieleden, zou ik de familie O. Meyskens-Bellinckx willen bedanken, omdat zij er voor gezorgd hebben dat de nagedachtenis van de familie Van der Heijden, door de herstelling van het mozaïek, levend gehouden wordt in Berchem. U had evengoed een veel modernere andere afbeelding kunnen kiezen maar u heeft gekozen voor een herstelling van een klein stukje Berchemse geschiedenis.

Ook in naam van de Kring voor Heemkunde Berchem bedank ik u hiervoor. Het prachtig herstelde mozaïek is niet alleen van belang voor de familie Van der Heyden, maar is ook zeker een aanwinst voor het ganse cultuurpatrimonium van Berchem." □

Harry's Boekenbak

Statiestraat 67
2600 Berchem
Tel. 03 218 69 74

E-mail: harrysboekenbak@skynet.be

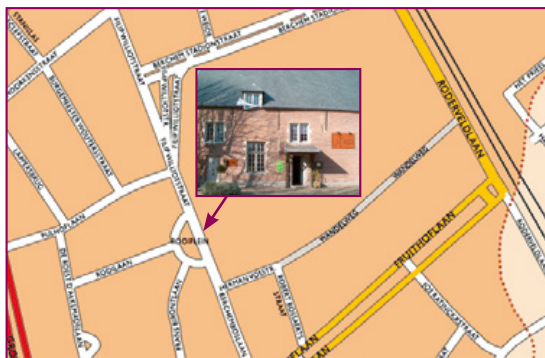
Website: www.harrysboekenbak.be

Openingsuren: Maandag van 13.00 tot 18.00

Dinsdag t/m Zaterdag van 9.30 tot 18.00

Kom ook eens een kijkje nemen in ons
Zoldermuseum "Schaliënhoeve"
Rooiplein 6, 2600 Berchem

open elke 2de en 4de zondag
van de maand van 14 tot 17 uur

**DEZE BON
GEEFT U
RECHT
OP 50%
KORTING
OP EEN
KLEURING
BIJ**

Callensstraat 1 - 2600 Berchem - Tel 03 239 33 05

Luxe droogkuis
Wasserij
Tapijtreiniging
Zetelreiniging (textiel en leder)
Nieuwwas gordijnen en draperies

Discount droogkuis
Uitgebreide zelfwasserij
Daim- en Lederreiniging
Donsdekens
Herstelatelier

Ferdinand Coosemansstraat 150

Eikelstraat 21

2600 Berchem

Tel: 03 / 230 18 40

